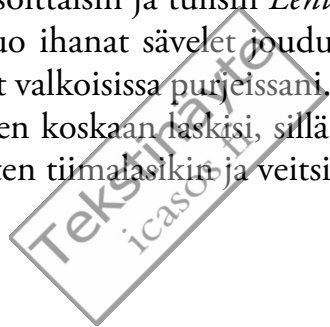

LIBRI I

Hyvä lukijani. Heti tähän alkuun haluan sanoa, että en ole ansainnut kirjailijuuttani; sain sen lahjaksi – sattumalta, itsestäni riippumatta, kysymättä, pyytämättä, syntymän ja elämän ja kuoleman lahjana, ja juuri tämän lahjan ansaitsemattomuus, se, etten ole mitään itse itselleni luonut, etten ole mitenkään kelvollinen tuota lahjaa vastaanottamaan, etten voi mitenkään täyttää sen pyynteitä tai vaatimuksia, tekee minut nöyräksi. Sen tähden en halua kutsua itseäni kirjailijaksi. Minä inhoan tuota sanaa. Olen kertoja tai kirjoittaja, kirjuri, kopioija, sanavaras. Minä rakastan sanoja ja teen kaikkeni niitä saadakseni.

Kuvavaras minä myös olen. Rakastan kuvia; niiden syvää symboliikkaa, sitä kuinka ajatuksemme, tarinamme, historiamme, unemme, kaikki näkymme nousevat niissä käsin kosketeltaviksi ja valoa heijastaviksi hahmoiksi.

Ja musiikkia, ah, minä rakastan ja sitä varastaisin jos osaisin, jos kykenisin sen tähän liittämään. Niin... kuin Peter Pan olisin, laulaisin ja soittaisin ja tulisin *Lentävällä hollantilaisellani* ja kaikki nuo ihanat sävelet jouduttaisivat matkaani. Ne helkkäisivät valkoisissa purjeissani. Mutta Kapteeni Koukun lippua en koskaan laskisi, sillä se on Golgatan merkki ja pyhä kuten tiimalasikin ja veitsi ja sydän, joka verta valuu.

VARHAISIN MUISTO

Kerron sinulle nyt varhaisimmasta muistostani... muistostani, joka lopulta upposi. Se on eräänlainen elämäntarinani alkunäytös, *bereshit*, *בְּרֵשִׁית* – bereshit, *γένεσις* – genesis, kaiken alku. Se on aina, tai ainakin niin pitkän aikaa kuin saatan kuvitella muistavani, ollut mielessäni vain uni tai näky: hatara sekoitus häilyviä muistikuvia ja aikuisten hätäisiä kertomuksia, niiden eri versioita. Olimme Suvasvedellä; muinaisen jään kuorimien kallioiden rajaamalla järvellä. Sen yhdeksänkymmenen metrin syvyydet oli joskus kauan kauan sitten synnyttänyt hyvin harvinainen taivaallinen ilmiö: kaksoismeteoriitti. Olimme noiden kraattereiden reunamilla, saarella. Nautimme joutsenista ja yhdessäolosta. Nautimme itäisen Suomen ihanuudesta ja kesämökkimme maisemista. Katselimme kuinka siniset, puhtaat vedet valuivat hitain lainein kohti Kermankoskea.

Olin kolmevuotias ja maistellut sanoja, ensimmäisiä, pieniä, outoja, hauraita sanojani vasta vähän aikaa. *Maa*, äitini, oli vuoroin pehmeää ja lämpoistä savea pulleissa sormissani, vuoroin teräviä kiviä tai pyöreää soraa jaloissani. Hän oli ihana syli, lämmin hengitys. *Vesi*, isäni, oli virkistävä kylpy noiden vahvojen käsivarsien varassa, jännittävää riemua paljun varjoissa. Hän oli matala, luja, luotettava ääni. *Ilma*, siskoni oli vain ohut aihe olemattomuudessa, helkähdyksissä jossakin tulevaisuuden tuulessa. *Tuli*, minä, olin jossakin sisälläni kytevä hiillos, kipinöivä kivi ja alkava roihu.

Olin kolmen vanha kun elämäni järkkäsi. Silloin nuo näytelmäni neljä elementtiä, neljä sanaa – ja kaikki ne vähät sanat, jotka osasin lausua ääneen muististani, sanat, jotka olin siihen mennessä oppinut ulkoa – vietiin minulta. Ne hukkuivat yhdeksän vuoden ajaksi. Yhdeksän lukon taakse ne kiven ja veden nieluun katosivat... elävät sanani.

Tuossa saarella nautimme loppukesän viimeisistä helteisistä hetkistä. Loikoilimme lämmenneillä kallioilla. Isäni nukkui, äitini torkkui, tätini luki ja setäni vaelteli läheisillä poluilla. Viilennyt vesi kutsui minua. Se kutsui lämmittäjäänsä.

Minulla oli käsissäni jotakin luvatonta, rasia, tulen airueet, sihisevät tulikäärmeen poikaset. Aurinko oli silloin vinossa, tuuli etelässä, hiljaiset laineet viipyivät maan iholla. Minä, jaloistani herkkä, murensin jäkälää varpaissani, kurkotin kohti tulikiven muovaamaa, veden täyttämää *κρατήρ*, krateriä – elämän maljaa.

Näin kasvoni auringon peilillä. Sytytin tulitikun ja lämmitin itseäni. Katselin kaunista liekkiä ja katselin vedestä kurkistavaa aurinkoa.

Se väreili aaltojen vankina.

Heitin palavan tikun laineisiin. Valon henkeä minä ruokin. Minä annoin sille tulen lämmön. Mutta minä halusin koskettaa sitä. Minä halusin hyväillä veden pintaa. Kolme kertaa tein tulen ja painoin liekkien värittämän käteni veteen. Jäkälät huusivat: ”Mene pois!” Mutta vesi ja aurinko kutsuivat, ja kova, kalteva maa yllätti minut. Se huojutti ja horjutti kömpelön hahmoni, niin että suistuini veden syliin.

HYVÄ HALTIATAR

Jotakin sellaista oli tietoisien elämäni alku. Mykkyyteni vei minut kirjojen pariin osaltaan siksi, etten kyennyt seurustelemaan kuten muut, osaltaan siksi, että kasvoini kiinni isoisoäitiini, *alma materiini*, *magna materiini*. Hahmoon, joka oli jonkinlainen kooste matriarkaalisista voimista kehtoni äärellä, joukko isoisoäitejä, isoisotätejä, isoäitejä, isotätejä, hyviä haltiattaria, jotka suojelivat haavoittuvaista elämäni. Hän oli nuo kaikki, ja hän vietti paljon aikaa kanssani.

Hän oli syntynyt joskus vuonna 1844 tai 1896 tai 1918 tai 1919 tai 1922 tai jonakin muuna ennaltamääritlemättömänä aikana. Hän näytti ikivanhalta jo silloin kun opin hänet muistamaan. Ja minusta tuntui, että hän oli aina ollut, eikä hän koskaan muuttunut, mutta hänen piirteensä vaihtelivat tarpeen mukaan ja joskus jopa hänen nimensä. Niin... hän oli kovin merkillinen nainen. Joskus hän oli hoikka ja totinen filosofi-opettaja, toisinaan pulska ja hilpeä maailmanmatkaaja, sitten taas ajatuksiinsa verhoutunut kauppias tai kirjailija tai tumma, uninen patsas jossakin puistikon keskellä ja sitten... kuitenkin... pohjimmiltaan hän oli jotakin paljon enemmän, hän oli valttavan suuri, lämmin, rakastava syli. Minusta tuntui, että hän kykeni syleilemään kaikkea maailmaa, ja hahmoaan hän pystyi muuttamaan mielensä mukaan... Ja nyt puhun vain itseni puolesta. Toisten havainnoista en saata kertoa. Niistä en tiedä.

Hänellä oli erityinen isoäitinä olemisen lahja, isoäitinä olemisen taito – *l'art d'être grand...* Hän oli sen aikaisen elämäni tärkein ihminen, innoittajani, *virginiani*, majakkani, dallowayni, pohjantähteni, lempeä tuuleni.

Hän seiso keskellä myrskyävää merta allaan *terra firma* – luja peruskallio jalat syvällä maan sisässä. Ja hänen silmänsä olivat kuin lamput, jotka tarkkailivat ja valaisivat öisten merien läpikukatonta pimeyttä. Hän oli niin tietoinen, niin valveilla, niin totta, että hänen rinnallaan kaikki muut näyttivät nukkuvan tuhatvuotista, elinikäistä, loputonta untaan, unta, josta he eivät koskaan heräisi.

Ehkä hän oli universumin ainut ihminen, joka todella näki sen suuren draaman, jota maailma esitti. Ja tuon kyvyn myötä kumpusi hänestä vastustamatonta, maagista voimaa. Hän oli lämmin ja läsnä, niin tavattoman läsnä. Vaikka hän oli poissa, hän oli läsnä, taustalla, ilmassa, hengettärenä, hyvänä haltiattarena, koko ajan. Ja kuitenkin, voimakkaasta läsnäolostaan huoli-

laisten, mongolien, bhutanilaisten, eskimoiden ja marsilaisten kirotunkirottu rautatie.

Voi, Juhani Aho. Voi, elämän kevät.

Nyt alan turhautua. Kuinka saattaisin vielä edes kuvitella, että jotakuta kiinnostaisivat minun jaaritteluni elämästä tai keväästä, siitä kuinka ne koen. Ketä kiinnostaa tuhat sivua pikkuviisasta elämäkertatekstiä? En tiedä. Ei se ole minun ratkaistavissani. Minä vain kirjoitan, koska minun on pakko kirjoittaa. Minä kirjoitan tarinaani kaikki ne ihmiset, olleet ja kuvitellut, jotka olen sen eri vaiheissa tavannut, jotka muistini on suvainnut säilyttää, jotka suostuvat kertomukseeni asettumaan, sillä en minä niitä lopultakaan määrää. Minä vain kirjoitan siitä, mitä on tapahtunut heille ja minulle. Otan heidän ajatuksensa ja annan heille omani, sillä ajatukseni ovat osa minua enkä niistä irti pääse. Ne ovat lähtemätön – kenties unohtuva ja haihtuva ja pianikin tyhjyyteen ja olemattomuuteen harhaileviksi varjoiksi katoava, mutta lähtemätön osa sieluani... ne ovat. *Voiko stä 'näät tmän bankalammin snoa?*

Minä kerron tämän kaiken sinulle salaa, eikä sinulla ole lupa kertoa siitä kenellekään. Minä kerron sinulle kuka minä olen. Minä paljastan sinulle sisimpäni. Minä lausun sinulle tosinimeni. Minä riisuudun alastomaksi edessäsi, ja se kammottaa minua. Kun minä avaen rintani sinun katseellesi minä avaen sen myös ahnaitten, lasisilmäisten kyklooppien pitkille käsivarsille. Heidän kouransa hamuavat lampaannahakaisen suojaani lävitse. He löytävät minut, vaikka kuinka yrittäisin heidät sokaista. He rakastavat ihmisen lihaa. He ruokkivat itseään ihmiselämällä. He juopuvat elämännesteestä.

Ja kriitikoiden nuolille minä rintani avaen, vaikka minä tiedän, että heidän nuolensa on varustettu väkäsini eivätkä ne koskaan lähde irti lihastani. Ne nuolet on myrkytetty itseinhollani ja fobioillani kaikesta siitä uhkailusta ja ahdistelusta ja ajohahdistista ja pirullisesta klusamisesta, joka saa minut autolla ajaessani ja jyrkänteillä kävellessäni miettimään sillankaiteita, laitureita ja kauniisiin maisemiin käärittyjä rotkoja ja tunneleita.

Nuo nuolet ja kädet on rakennettu kaikesta siitä mikä voisi estää minua kirjoittamasta, sillä kirjoittamisella on omat kirjoittamattomat sääntönsä, jotka minun pitäisi paremmin tietää etten niitä uhmaisi. Etten uhmaisi niitä, jotka nuo säännöt ovat luoneet.

Sääntöjä vastaan minä tässä kai nyt rikon. Tai sitten en. Minä vain kapinoin. Minä taistelen hullunkurisia olosuhteita vastaan niin kuin monet monet muut ovat minua ennen tehneet, he, jotka ovat toivoneet uuden ja paremman ajan koittavan.

Yksi siipi vettä väisti,
toinen taivasta tapasi.

13. huhtikuuta 1984

Sinä yönä vaelsi sieluni jossakin kaukana keväisen ilman halki kilpaa taivaan harmaiden peittojen kanssa. Aurinko oli unohdettu aavistus. Illan kuulaus tummui yöksi. Yksi kirjas tähti valaisi tienoon, mutta tuuli, äänetön ja ajaton Zefron, Jumalan lasten oikukas ratsu puhalsi alas lännestä. Paksu synkkä samettipilvi kävi tähden ylle. Tie pimeni. Pimeys peitti maan, *obscuratus est sol et aer de fumo putei* – niin pimeäksi se kaiken peitti, mustaksi kuin mustin muste, kuoleman muste, se kaiken kirjoitti.

– Katso, sanoi tähti ja heijasti auringon ikuisia säteitä. – Tässä sinulle syvyyksien avaimet – *κλεις του φρεατος της αβυσσου* (kleis tou freatos tes abussou) – *clavis abyssi*.

Ja niin se tähti heitti minut pilven läpi. *Per velum medium templi dei* – taivaan verhojen läpi, meren ja yön porttien läpi se minut heitti, maahan saakka se minut pudotti, kuolemassa se minut synnytti; rautaan, suolaan, kidutukseen, tuleen, vereen, pimeyteen, huutoon, janoon... puhumattomuuden, sanattomuuden, kirvelevän kosteuden läpi karheisiin sanoihin se minut pudotti – minut, neitseellisen kiven, koska minä niin janosin ja tahdoin kuulla ja nähdä... sen, mikä oli salattu, sen, mikä oli *las manos del dis* – pirun mustiin nyrkkeihin kätkeyty.

Και ο τριτος αγγελος εσαλπισεν και επεσεν εκ του ουρανου αστηρ μεγας καιομενος ως λαμπας και επεσεν επι το τριτον των ποταμων και επι τας πηγας των υδατων (kai o tritos angelos esalπισεν kai epesen ek tou uranoo astero megas kaiomenos hos lampas kai epeson epi to triton thon potamon kai epi tas pegas thon hodathon) – et tertius angelus tuba cecinit et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facilla et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum – ja kolmas enkeli puhalsi äänen ja taivaasta lankesi valtava palava tähti kuin tulisoihutu ja se lankesi tulvivien virtojen kolmannekseen ja meren aaltojen alkulähteeseen.

Niin minä palelin tulella ja painuin kiveksi, kuopille lyödyksi kiveksi, avaruuksien murjomaksi *בֵּיתֵי לַאֲבֵרָה* – Betheliksi minä painuin syvään, vetiseen, sohjoiseen maahan. En voinut liikahtaa, ja silloin minä näin sen. Näin saalistajan, terävähampaisen, pälyilevän pedon, mustakasvoisen. Hänellä oli sielussaan ylväs unelma, mutta ruumiissaan hän itki ja oli heikko ja arka. Ja hänen mielensä harhaili. Hänen mielensä vaelsi maailmojen välillä. Se etsi sijaansa ja tarkoitustaan. Niin hän ryömi ja haparoi, kauhoi mutaa, hankasi sitä ajatuksiinsa, pelottavimpiin muistoihinsa. Kuin rapu hän sätki ruo-

vikossa, joka oli niin tiukka ja ahdas, ettei hän voinut päästä siivilleen, joita itselleen kasvatti. Sillä siivet hän itselleen leikkasi. Ruokojen lehdistä hän ne riipi ja kutoi ja kylkiinsä asetti, kapeat ja notkeat, taipuisat evät, mutta eivät ne nostaneet häntä korkeuksiin, vaan vievät hänet pohjattomiin syvyyksiin.

Nyt olen hauki, hän ajatteli. Niin hän ajatteli. Juon veden näkymättömyyttä, hän ajatteli. Aistin värähtelyt, maistan hädän ja pelon. Odotan, sillä hän, hän on tuleva. Hän, joka vie pelastukseen. Hän, joka vie kirkkauteen.

– Katso, sanoi maa, ja maan vanha routa kylmäsi minua.

Silloin saapui morsian. Kulmaisessa vaipassaan hän saapui. Niin tuo pälyilevä peto hänet näki, kultaisen morsiamen. Takin ja myssyn ja housujen läpi tunkevan valon hän näki. Puhtaimmat hiukset enkelikasvojen ympärillä hän näki. Ja hän valpastui ja odotti, puiset silmät auki. Mutta valo kuihtui. Kivistä ja maan kosteudesta kimpoi-levat säteet sulivat ja hävisivät. Kajo heikkeni. Tyttö ravisti lamppuaan, sammunutta lyhtyään ja astui kuoppaan. Tuo neljäs morsian, tuo kaikkein kallein, sekoitti ylväiden askeltensa rytmin.

– Ei tässä näe niin saatanan mitään. Nuo karkeat sanat ajoivat varjojen viimeisenkin häivän yön pimeyteen. Pimeys tiivistyi ja hamusi suloisen enkelin kaulaa. Kaulaa, jonka jänteet pingottuivat kauhusta.

Voi, kuinka hänen henkensä lepatti. Ja niin kuu, Pyhän Neitsyen ystävä, katseli hänen kulkuaan. Pilvien harsojen läpi seurasi *Σελήνη* – Selene, hopeinen titaani, kalpea yön silmä, *diana lucifera* hänen vapisevia askeliaan. Se kulki liikkumatta hänen rinnallaan. Miltei täytenä se loisti heijastaen kylmän aavistuksen auringon täyteläisestä kajosta. Se katsoi, ei paheksuen, vaan valkoisena ja avoimena kohti hänen vaiteliaisuuttaan; suutaan, hiuksiaan, kalvakoita poskiaan, vartalonsa kaaria, profiliaan.

Poskituksin he kulkivat; kuu ja hän, ja silloin hän tajusi, silloin hän ymmärsi, että kuu, hänen seuralaisensa, se, jota hän ei nähnyt, oli omalla tavallaan ylpeä ja säälimätön. Se ei koskaan, koskaan kääntäisi toista poskeaan, ei vaikka hän odottaisi iäisyyden, ja iäisyyttä hänellä ei ollut. Mutta sitä hän ei tiennyt, että uhrin kaapu ja pikari puhdasta viiniä häntä odottivat.

Taivaan kuu ei ollut hänen ainut katselijansa.

Allikosta nousi Echannes. Muraisen veden ja sohjon keskeltä

LEVÄHDÄ JA KUUNTELE

Olin irrottautunut maailmastani vaikka en sitä tiennyt. Olin sen ulkopuolella. En ollut enää siinä. Olin ulkopuolinen kaikessa siinä, mikä oli ennen ollut itseäni. sillä tavoin minä seurasin elämääni. Näin minä asettelen nyt sanani, uudella tavalla, katsellessani kaikkea sitä mikä silloin oli tapahtuva.

Minä pyydän sinua, ystäväni, levähtämään. Anna minun kertoa tämä tarinani, uneni, joka Oxfordin tai Tukhoman tai Pariisin sijasta haluaa asettua niinkin oudolle paikkakunnalle kuin Kaavi, kylään, joka kovin muistuttaa omaa kotikylääni, ja *Copioon* – Kuopioon, joka lapsuudessani oli yhtä kuin KAUPUNKIEN KAUPUNKI. Se oli minulle poliksen, demoksen, rooman, efesoksen, jerusalemin, theban, mekan synonyymi, ja *terra marique* – maita ja meriä pitkin veivät sinne kaikki tiet ja laivat. Sen suuntaan ihmiset kumarsivat. Tämä kertomukseni sijoittuu Savon metsien ja järvien ja taivaiden äärelle, seudulle, joka kovin muistuttaa synnyinseutuani. Sen seudun tunnus on jousi. Se seutu haluaa väistämättä asettua minun ajatusteni kuviksi, minulle rakkaimmiksi ja tutuimmiksi maisemiksi.

Levähdä ja tutustu minun Lyypekkiini, minun Danzigiini, minun Dubliniini, minun New Yorkiini, minun Los Angelesiini, minun Pietariini, minun Firenzeeni – minun kadonneitten unieni hopeiseen poukamaan, minun kuvitelmieni ja muistojeni omalaatuiseen, kadotettuun aikaan, minun Yoknapatawphaani, minun Macondooni, minun Bouvilleeni... minun Villetteeni... minun Combreyhini... minun Arkadiaani... minun Ihmemaahani.

Levähdä ja kuuntele, kun minä sinulle nyt luen.

Weikko ja Rami, hänen paras ystävänsä, kävivät Kaavin kirkonkylän ala-astetta. Samassa pihapiirissä olivat yläaste ja kirjasto. Yläasteen takana purettiin jääkiekkokaukaloa. Kesäksi sen tilalle rakennettiin kolme tenniskenttää. He istuivat koulun kivijalan kellari-ikkunan syvennyksessä. Keväinen aurinko lämmitti. Paikoin oli vielä lunta.

Koko heidän varhaisen lapsuutensa ajan oli Rami ollut Weikon ääni, hänen Aaronsa. Ja Weikko oli ollut Ramin opas, hänen Mooseksensa, välttämätön silta Ramin harhailevien ajatusten ja nytkähtelevien raajojen välillä, elintärkeä tahto hänen päättämättömyytensä edessä. He olivat kasvaneet kiinni toisiinsa. Heidän ajatuksensa kosketivat toisiaan. He ymmärsivät toisiaan eleistä, liikkeistä ja ilmeistä, huokauksista. Mutta asiat olivat muuttuneet. Sanat olivat tulleet takaisin Weikon suuhun. Hän ei enää tarvinnut Ramia, ja Rami luisui jonnekin hapuilevaan yksinäisyyteen, epävarmuuteen ja hämmennykseen. Hänen oli vaikea pitää kiinni todellisuudesta. Hänen oli vaikea nähdä maailma kuvina ja tuoksuina, selkeinä, yksiselitteisinä, jäsenyteinä käsitteinä. Hänen päässään todellisuus pyrki muuntumaan luvuiksi ja todennäköisyyksiksi. Hänelle elämä oli matemaattinen arvoitus, tuntematon yhtälö, jota hän yritti epätoivon vimmallalla ratkaista. Hänelle elämä oli vaellus läpi sokkeloisen labyrintin, jonka seinät oli maalattu täyteen numeerisia vihjeitä. Hän joutui ponnistelemaan, ettei laskisi jokaista askeltaan, ettei ajattelisi puita ja taloja ja ihmisiä funktioina.

Ainoastaan elävän lihan lämpö oli se, mikä saattoi rauhoittaa Ramin ajattelun. Kissaansa silittäessään hän ei ajatellut kitkakertoimia tai käyriä, vaan ainoastaan turkin pehmeyttä ja kiiltoa ja kehräämisen sointia. Mrkrgrnao! oli hänen pakopaikkansa ja turvansa. Toisille se oli puoliksi näkymätön irvikissa, mutta hänelle se hahmottui luonnollisena itsenään. Mrkrgrnao! oli parasta, mitä hän tiesi. Se oli hänen lempiasiansa. Se oli hänen pelastuksensa. Se oli hänen prioriteettilistansa ensimmäisellä sijalla ennen yhtälöitä ja luokitteluja, ennen kaavoja ja paradigmoja.

Kolmasluokkalaiset hyppäsivät ruutua. Kolikko lensi kaareissa maahan. Se oli kymmenpenninen vuodelta 1869. Tuo suuri pieni raha, tuo *mohandas*, tummaksi pinttynyt kuparikolikko oli raskas kuin mikä. Se imeytyi kosteaan hietikkoon. Omistaja oli esiteltyt sitä koulun jokaiselle 114 oppilaalle.

– Uskotko rakkauteen? kysyi Weikko Ramilta.

Rami nosteli hartioitaan. – Mitä tarkoitat?

Weikko tuijotti Ramia, joka vilkuili häntä ja raapi niskaansa. – Ketä sinä rakastat.

– Mitä sinä tarkoitat rakastamisella?

– Sitä, että on ihastunut johonkin tyttöön, että haluaisi pitää sitä kädestä ja kenties pussata.

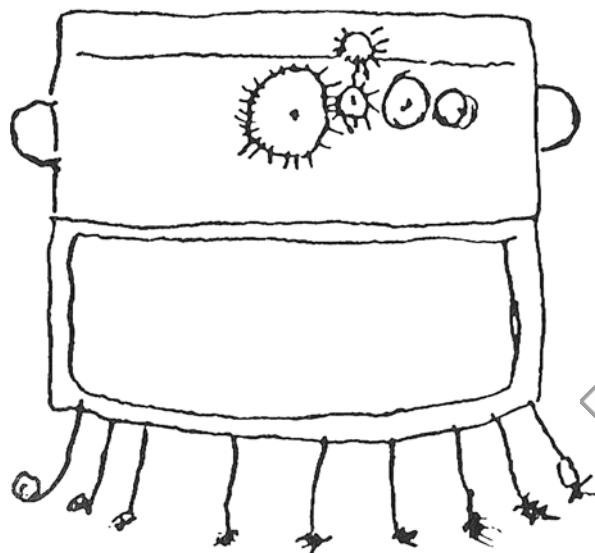
Rami katsoi toisaalle, pilviin, nielaisi ja naksautteli kieltään. Sen oli vaikea tehdä valintoja. Sellainen hermostutti sitä. Sen lihakset nykivät. Se saattoi arpoa kahden asian välillä tuntikausia. Se oli kuin Buridanin aasi. Se kuolisi nälkään kahden heinäkasvan

24. huhtikuuta 1984

Kuppi.
Lautanen
Lusikka
Muisti
Mummon keittämät kahvit:
porot lasipannussa,
hartioillaan.
hopeamela.
hankaimessa
kuin
kadoksissa
jossakin...
suodatinpussi jääkaapissa.

Weikko makasi mahallaan isomummon sängyllä. Hän luki kirjaa, jonka äiti oli ostanut sille syntymäpäivälahjaksi. Elda rakasti kirjaa, vaikkei pystynyt sitä enää lukemaan.

Weikko nautti. Hän matki mummon äänenpainoja ja vähäisiä maneereja. Ne olivat painuneet hänen mieleensä kaseteilta, joille mummo oli lukenut vanhoja las-

tenkirjoja. Preuslerin *Pieni vesimies* oli hänen suosikkinsa. Vanhemmat luulivat, että ääneen puhutut kasettikirjat olivat olleet mummon tapalyyttää häntä avaamaan suunsa, mutta mummolla oli korkeampi päämäärä. Hän halusi perehdyttää Weikon kirjallisuuden maailmaan. Hän halusi olla Weikon opas tarinoiden valtakunnassa, ja hänen vivahteikas, elävä, persoonallinen äänensä oli jättänyt jäljen, ainutlaatuisen lähtemättömän jäljen Weikon mieleen.

Weikko katsoi kuvaa, jonka oli piirtänyt vanha vienankarjalainen runonlaulaja. Se esitti sampoa: kiersilmäistä, kippuranokkaista, suu ammollaan hekottavaa robottia. Sillä oli neljäsosanuotit jalkoinaan ja hampaat... ehkä ne olivat vesilasissa.

Partamooses.

Muita runonlaulajien tekemiä kuvia ei sammosta ollut.

28. huhtikuuta 1984

Rami heilutteli jalkojaan vesitornin reunalla. Tasakattoinen tiilisylinteri oli vain muutamien metrien korkuinen. Yksi Weikon tyhjentämistä kaljapulloista keinui Ramin kädessä. – Pysyisit erossa näistä aineista.

– Minkäs teet, sanoi Weikko. – Veri vetää. Pitää se joskus tämäkin aloittaa. Miksei tänään?

Juoma vaikutti jo. Se maistui mukavalta, pehmeän kitkerältä. Ajatukset menivät vinoon siinä missä vesitornin kattokin. Sanat eivät pysyneet ryntäilevien ajatusten perässä vaan kompuroivat, venyivät ja horjahtelivat. Weikko oli ensimmäistä kertaa juovuksissa. Se tuntui kummalliselta, huumaavalta, ihanalta, pelottavalta. Tuntemukset ja mielialat eivät menneet tavallisia uriaan. Ne karkailivat ja pyrähtelivät kuin pienet linnut. Niiden lentoa oli mukava katsella.

Vesitorni oli yksi heidän parhaista pakopaikoistaan, heidän huvipuistonsa, heidän karusellinsa, heidän mielikuvitusmaailmansa maailmanpyörä, heidän oma vesilinnanmäkensä, heidän Martellonsa. Se oli korkealla erossa maasta, mutta kuitenkin tummien kuusten

suojaissa metsän sisässä. Se oli Kirkkoharjun laella, jotenkin lähempänä taivasta kuin mikään muu paikka koko kylällä.

Weikko ei tiennyt, mistä tuo kummallinen nimi, Kirkkoharju, oli saanut alkunsa, sillä kirkkoa ei ollut lähimaillakaan; ei edes yhtäkään aikaisemmista kirkoista ollut sinne rakennettu. Ehkä nimi tuli siitä, että hautausmaan vainiot kurkottivat sarkojaan sitä kohti.

He olivat sananmukaisesti siellä, mistä vedet saivat alkunsa. Siellä oli helppo puhua; kaukana aikuisista, kaukana vanhemmista, kaukana piintyneistä, kankeista ajatuksista; vapaudessa, missä mielikuvitus ja tosiasiat sekoittuivat nopeaksi hedelmäsopaksi, rusinavelliksi, kuivattujen viinirypäleiden lämpimäksi liemeksi. Ja sitä lientä he siemailivat kuin Olympoon kaksitoista jumalaa. He juhlistivat kuolemattomuuttaan nektarilla ja ambrosialla. Siellä he olivat jotakin muuta kuin maan päällä. Siellä olivat maa ja taivas yhtä. Siellä saattoi tuntea tuntemattoman, hämärän olemuksen läsnäolon, pilvien pak-suuden, uinuvien salamoiden kireyden ja sateen kaipauksen. He puhuivat kaikesta, sillä tuolla syrjässä, poissa aikuisten ulottuvilta, heidän kuulumattomissaan, saattoi Weikkokin raottaa suunsa, hän, joka oli muutoin haluton ja kyvytön puhumaan, ilmaisemaan itseään sanoin; alati mykkä ja aina vaiti; ympärileikatuin, sidotuin, suljetuin,

Oisin kuollut kurja raukka,
oisin katkennut, katafa,
oisin heinänä helynnyt,
kukoistellut kukkapäinä,
maassa marjana hyvänä.

4. toukokuuta 1984

Weikko istui laiturikivellä. Hänen ihonsa punoitti ja höyrysi. Oli perjantai, Ruusun päivä. Jäät olivat lähteneet alkuvuodesta – harvinaisen varhain. Järven ylle kaartuvan salavan oksat tekivät kylmään veteen ympyröitä. Vesi lepäsi. Virva laidunsi lahden toisella puolella, näykki harmaita korsia talven runtelemasta maasta. Sen kuvajainen heijastui tyvenestä peilistä. Samassa kuvajaisessa näkyi suureen haapaan rakennettu maja ja rantoja reunustavat tuomet, joiden nukkuvat nuput odottivat kypsytävää lämpöä. Veden alla toistui kaikki se, mikä veden päällä kaarsi korkeutta kohti.

Luonnon sanaton kieli sai mielen aukenemaan, vastaanottamaan kaiken, mikä oli ja mikä kuvastui helmipeilistä. Weikko laski jalkansa ja solahti kylmyyteen. Hän painoi päänsä kuplien sekaan. Illalla olisi disco. Hän menisi sinne. Hän halusi nähdä Hilla-Marian. He olivat olleet ystäviä pienestä saakka. Heillä oli vahva yhteinen historia. Weikko välitti hänestä. Weikko rakasti häntä. Hän nousi pintaan. Hiukset ja vesinorot valuivat otsalle. Pienet aallot pakenivat renkaina hänen ympäriltään. Kylmyys kiristi ihoa, tunki sen läpi, teki hänet ohueksi ja läpikuultavaksi. Kylmyys houkutteli hänen ajatuksensa lämpöön, jonnekin menneen elämän kauniiseen kesäpäivään. Silloin se, mikä oli nyt koti, oli ollut vielä mummola. Hän oli ollut viiden. Hilla-Maria oli istunut navetan vieressä kivellä ja lukenut Akua ääneen. Aurinko oli sytyttänyt hänen kullunpunaiset hiuksensa. Weikko oli ihastunut hänen helisevään ääneensä. Hän kuunteli sitä raukeana.

Sitten myöhemmin, heidän muutettua mummolan viereen rakennettuun uuteen taloon, he olivat viettäneet paljon aikaa yhdessä. He olivat poimineet metsämansikoita ja kulkeneet metsissä. He olivat pelanneet ryysypokkaa sekä leikkineet kotia ja lääkäriä. He olivat äheltäneet vanhan talon vintin pienessä sängyssä tietäen, ettei se ollut oikein, mutta heidän sisällään myllertänyt vastustamaton uteliaisuus oli pakottanut heidät tutkimaan kaikki salaisimmatkin paikat.

Weikko meni saunaan. Isä ja äiti istuivat lauteilla. Riitta melskasi isossa saavissa lattialla. Se kaatoi vettä päähänsä ja lauloi *Tuiki, tuiki tähtöstä*. Sen ääni pulputti solisevan veden läpi. Se veti henkeä ja jatkoi taas. Weikko kyykistyi saavin ääreen ja yhtyi lauluun. Riitta nauroi ja roiski vettä hänen päälleen. Weikko otti löylykiulun ja kumosi sen pikkusiskon niskaan. Riitta hihkui ja nousi seisomaan.

– Lauletaan Kuiki, kuiki kähkönen.

Ikkuna tärisi koputuksen voimasta. Ovi oli jostakin kumman syystä lukossa eikä ovikello toiminut. Ei ollut toiminut moneen vuoteen. Lukkokin oli mennyt rikki pari vuotta sitten. Isän veli oli vaihtanut sen uuteen edellisellä viikolla. Ehkä se oli uutuuden innokas. Weikko hipletteläi tuvan läpi alushoususillaan. Hän katui huolettomuuttaan, kun näki kuka ikkunan takaa vilkutti. Se oli Hilla-Maria.

Weikko raotti ovea. Hilla-Maria katseli oven viereen naulattua lapiomaista hirven sarvea.

– Voitaisko jutella?

– Odota siinä. Weikko meni saunan pukuhuoneeseen. Hän löi varpaansa penkkiin ja lyyhistyä sen päälle. Tähdien kieppuivat silmissä. Hän kiskoi farkkuja jalkaansa, menetti tasapainonsa ja luisui seinää pitkin oviaukkoon. Kynärvarsi ryykkäsi ovenpieleen ja kopsahti kynnykseen. Hän sätki lattialla housut kintuissa.

– Tanakkele. Ei tästä tule yhtään mitään.

Saatuään vaatteet päälleen hän katsoi vessan peiliin. – Hymyile.

Ei hymyilyttänyt. Pikemmin itketti. Hiukset sojottivat sinne tänne. Naama oli ruvella eilisiltäisestä röykytyksestä. Silmiä kiristi.

Hilla-Maria istui rappusilla. Weikko sukä päätään ja pudottaui hänen vierelleen. Hilla-Maria hypisteli apilanlehteä peukalon ja etusormen välissä. Kyöneleet rohisivat sen nenässä. Weikko ei tiennyt miten päin olisi ollut.

– Mennään jonnekin muualle, hän sanoi.

Hän auttoi Hilla-Marian pystyyn, muttei tohtinut jättää omia sormiaan sen sormien lomaan. He kävelivät vierekkäin koivukujan läpi notkoon.

Hilla-Maria istui kivelte. Hän kiskoi koivuntaimesta silmuja kouraansa ja heitteli niitä menemään samalla kun puhui. – Pelastit minut. Kiitos. Jos olisit tullut hieman myöhemmin... Ties mitä olisin tehnyt itselleni.

Tuuli heilutti suortuvaa tytön kasvoilla. Weikon teki mieli puhua kauniita ja sulkea hänet syliinsä, silittää nenää ja päätä, hyväillä poskia, mutta ei hän tohtinut. Hän ei löytänyt oikeita sanoja. Hän istui heinikkoon ojan penkalle.

– Keväisin puro solisee, mutta kesemmällä se kuivuu, hän sanoi.

Hilla-Maria nyhti penkassa orastavia heiniä ja näkersi niiden pehmeitä kantoja. Weikko katseli syrjäkarein ja hankasi maata tennarin kärjellä.

– Miten se Otson juttu, Hilla-Maria kysyi.

– Koko ajan se kummittelee mielessä, ja tulee uniin. Pahinta on olla jouten.

Hilla-Maria nousi ja tuli lähelle. – Muistatko, kun tutkittiin sitä riihen lämmitysruunin luolaa tuossa raunioissa.

– Minä väitin, että se vie vaikka minne, kilometrien päähän, jonnekin kultaiseen saliin. En edes uskaltanut ryömiä sinne.

– Tulit sinä perässä ja kutsuit minua kultasiskoksi. Mutta... ei me koskaan perille päästy.

13. toukokuuta 1984

Weikko ja Rami kävelivät kiskojen välissä. Rami heitti sepelikiven rataa reunustavaan kallioon. Se kimposi kallioseinää halkovien räjäytysurien välistä pusikkoon. Weikko yritti osua samaan kohtaan ja onnistui melko hyvin.

– Katsotaanko osumaksi?

– Joo.

He olivat kävelleet ehkä kilometrin Juankosken suuntaan. Kotakylän tasoristeys näkyi jo. Ekaluokkalaisina he olivat kerran uskaltaneet sinne ja luulleet olevansa Juankoskella. Asian oikea laita oli paljastunut, kun he olivat kävelleet tien risteykseen ja nähneet pesulan. Juankoskelle olisi ollut matkaa viisitoista kilometriä. Suora ratapätkä oli pilkannut heidän arviointikykyään. He olivat jo ehtineet herkutella epätoivolla ja miettiä vaihtoehtoja kotiporukoiden hälyttämiseksi. Weikon kummit asuivat jossakin Juankosken apteekin takana ja hätätapauksessa he olisivat voineet mennä sinne, mikäli Weikko olisi paikan löytänyt. Hän muisti vain, että lähellä oli puisto, jossa oli vanha rautaveturi.

Ruskeanharmaa *Prunella modularis* lensi heidän ylitseen. Tsi-hi-hi helisi ilma, ennen kuin lintu siepasi hyönteisen ja katosi kuusentaimikkoon. Ti-ti-tii-ti-ti kuului vielä ohut ja nopearytminen vihellys.

Avaruuskipparin talo nökötti koivujen katveessa radan varressa. Pojat seisoivat keskellä tietä tasoristeyksen lankkujen päällä. Kyllästysaine haisi. Orapihlaja-aidan yli näkyi keltaiseksi maalattu seinä ja vihreä peltikatto.

He kävelivät kiskojen välissä ja laskeutuivat ratapenkältä takapihan puolelle. Se ei ollut maatila. Navettaa ei ollut. Pihaa reunusti aitta ja puuvaja. Pihapiiri vaikutti hyvin hoidetulta. Keskellä nurmikkoa oli perennapenkki. Kaivonkannella seisoivat käsipumppu. Seinävierustan varjossa uinui puutarhakiikku. Sen muovikatos oli reunastaan revennyt. Polkupyörää ei näkynyt, ei näkynyt HARMOPERKELETTÄ. Sillä Kippari oli ajanut Sinin katoamisiltana. Sen Rami oli kuullut seuratessaan Siniä.

– Ei uskoisi, että se asuu yksin? Kaikki on niin tip-top, sanoi Weikko.

Hän käveli ovelle ja koputti. Rami lymysi vielä pusikossa. Kukaan ei tullut avaamaan. Weikko kiskaisi kahvasta. Ovi ei ollut lukossa. Se antoi hämääjän porstuaan, josta nousi jyrkät portaat ullakolle. Weikko aukaisi tuvan oven.

– Päivee! Onko kettään kotona!

Rami tuli Weikon taakse. He astuivat sisään ja kiertelivät tuvassa. Se oli siisti. Nurkassa oli iso ruokapöytä ja pitkät penkit. Toisella penkillä oli haitari, pinottain kirjoja

Astui päivän helkytteli naisten neulojen neniä,
astui toisen torkutteli miesten miekan tutkaimia,
kolmannenki koskutteli uron taparan teriä.

Κατώφλι – kynnyks
paleoliittinen aika n. 8000 eaa.

Päänsärky lakkasi. Maa tärisi ja huojahteli. Weikko käveli koivun ohi. Puut kumarsivat hänelle. Katse ei tarkentunut. Piti ponnistella, että näkisi. Polku oli tumma viilto maassa. Edestä kuului musiikkia, eräänlaista laulua tai rummutusta tai molempia. Äänessä oli villi, haukkuva, marssiva rytmi. Puulla hakattiin puuta, onttoa puuta. Paljon puita. Paljon rumpuja. Kaikilla sama yhteinen rytmi. Se kuulosti hirvittävältä, pelottavalta, väkivaltaiselta, kiehtovalta.

Ta-ta tam ta-tam.

Ta-ta tam ta-tam.

Se yltyi, ja sitten se lakkasi.

Puhetta, huutoa.

Weikko tunki itsensä vihreän oksamassan läpi. Hän näki aukion, jolla oli laakea kivi ja ihmisiä harmaissa tai ruskeissa vaatteissa. Turkiksia. Ei kasvoja. Vain partoja.

Kiven pinta oli ruosteessa.

Kivellä makasi pieni lapsi. Ei. Eläin. Porsas?

Kiven ääressä oli vaalea hahmo. Hän puhui jotakin. Siitä ei saanut selvää. Puheen poljento oli tuttu, mutta sanat olivat outoja. Hahmo otti vettä suuhunsa ja purskautti sitä nuotion kiville. Hän heilutteli lehväkimppua höyryssä ja eläimen päällä.

Saunakoivu.

Tietäjä heitti jotakin nuotioon. Siitä levisi imelämpi haju.

Ihmiset huojuivat ja huudahtelivat.

Rummut soivat.

Huppupäinen hahmo korotti ääntään. Hän voitti rumpujen jyskeen. Kädessään hänellä oli kivi tai veitsi. Hän kohotti sen korkealle ja huusi kovempaa.

Rummutus taukosi.

Hän iski.

Kolme, neljä, viisi kertaa. Seitsemän kertaa.

Hän viilsi nahkaa ja kiskoi sisältä jotakin käsiinsä. Rummutus alkoi taas. Kaikki huusivat ja katsoivat Weikkoon.

Weikko seiso heinikossa. Päivänkakkarat taipuivat hänen jaloissaan. Taivaanvuohi lensi yli. Ilma kaartui ja väpätti. Siivet.

Lähde.

Viimeinkin kevät.

Buuba oli ylpeä. Se hakkasi siipiään ja pudotti saaliinsa Weikon eteen. Sitten se kohottautui ylemmäs ja kaarsi kitukasvuisen männyn oksalle istumaan. Se huhui, käänteli päätään ja kohotteli jalkojaan. Veri tuli syvältä jäniksen sydäimestä, sen kyljissä ammottavista raatelukynsien rei'istä. Weikko poimi pitkät korvat sormiinsa ja kehui Buubaa. Buuba levitti siipensä ja kiljui riemusta, Weikko hymyili. Hän pyöräytti kätään niin, että jänis teki laajan kaaren, ja laski sitten irti. Jänis lensi korkealle.

Karahka heilahti. Buuba ampaisi matkaan. Se sieppasi ilmassa heiluvan mytyn kynsiinsä ja lensi. Se lensi korkealle kohti hämyisää aurinkoa.

Οίκονμένη – asuttu maailma
Αύταπάτη – illuusio
28. toukokuuta 1984

Echannes riuhtaisi päänsä paljusta. Öljyinen vesi pirskuu lattiaa peittäväälle veralle. Hän yski rajusti ja haroi pyyhkeen käsiinsä. Hän kuivasi kasvonsa ja antoi veden imeytyä kankaaseen.

Jokin häiritsi. Jokin mykisti aistit ja vääristi todellisuuden. Hän oli kokenut saman ensimmäisellä kerralla, joskus kauan sitten.

Neuvosto vaelsi jossakin lähellä. Ne olivat varovaisia. Hän oli nähnyt niiden hahmoontuvan pyörteen reunamilla, tulevan lähelle, mutta ne vastustelivat ja väistivät katsetta.

Kokemus oli yllättänyt hänet niin, että hän oli ollut vähällä jäädä loukkuun. Hän oli sanonut oikeat sanat, mutta virtaukset olivat riepottelleet ne hajalleen. Hän oli menettänyt malttinsa. Hän oli huutanut tunteettomalle ilmalle, ja se oli piiskannut hänen kasvojaan. Näyt olivat kietoutuneet sekavaksi vyyhdeksi. Tasot olivat lomittuneet niin, ettei hän tiennyt minne katsoa. Hän oli yrittänyt viimeiseen asti, ja sitten hän oli kadottanut portin. Hän oli tukehtunut sekavien kuvien tulvaan, ja raekuuro oli iskenyt. Se oli repinyt lihan hänen luistaan. Hän oli luhistunut, ja portti oli ajalehtinut jonnekin pois. Mutta kuin sattumalta hän oli tavoittanut puron, veden, joka siitä oli virrannut. Hän oli raahautunut vasten jääkylmää tulvaa, kunnes oli päässyt takaisin portille.

Mikään ei ole sattumaa.

Echannes kampasi hiuksensa. Hän tarvitsi jotakin, mikä puhdistaisi näyn, ja pakkottaisi neuvoston esiin. Hän laittoi kamman alttarille ja katsoi krusifiksia. Se kiemurteli ristillään. Echannes tiesi, mitä tarvitsi, ja se pelotti ja kauhistutti ja kiihotti häntä. Hän tarvitsi vastasyntyneen lapsen. Hän tarvitsi esikoisen, jota ei olisi karitsan verellä suojattu, verellä valettu. Hän tarvitsi puhtaimman uhrin puhdistamaan näkynsä. Uhri ei olisi vain häntä itseään varten. Koko ihmiskunta tarvitsi sen. Sielujen kuolemattomuus vaati sitä. Vain puhtain uhri puhdistaisi sielut kelpoiksi Jumalalle. Kauhistuttava teko olisi siunaukseksi. Pahuus palvelisi Jumalaa, sillä Jumala oli Kaikkivaltias.

Hän jätti kaavun ja naamion metsään. Hän jätti ne kätkölleen seitsemän puun kehän keskelle. Hän kävi siellä harvoin. Hän poikkesi säännöstään vain seitsemän vuoden välein, mutta oli silloinkin äärimmäisen varovainen. Hänellä oli muutamia eri vaatekertoja: hupputakki, sarkahousut, verryttelyasuja, hattuja ja pipoja. Hän vaihteli niitä ja osti joskus uusia.

Hän osasi muuntua myös toisin. Hän saattoi laskea vaatteensa sivuun ja kutsua metsän ylleen. Hän kykeni kietoutumaan mutaan, lehtiin ja sammaleisiin. Silloin hän sulautui täydellisesti.

Oίκονμένη – asuttu maailma
30. toukokuuta 1984
klo 13.44

Kaksiossa haisi vanha ihminen. Se haju oli sekoitus virtsaa ja kamferia ja hikeä ja esi-
neiden yliaikaisia muistoja. Puisen televisiokaapin taiteovet oli käännetty auki. Kuva-
putken pintaan sirottui lumisadetta. Sänky oli sijattu väärin. Päiväpeittoon oli virkattu
enkeleitä. Kuvat olivat sekavia. Muutamien hahmojen jalat olivat nivoutuneet yhteen,
joidenkin käsissä oli torven sijasta joku jousentapainen tai nuija tai jokin muu outo
esine. Sängyn vierellä oli seinävaate. Siihen oli kuvattu kolme peuraa. Kaksi söi ruohoa,
ja se, jolla oli suuret sarvet, se seisoi korvat höröllä ja katsoi katsojaa.

Vanha nainen hakkasi kepillä ovea. Siinä oli tiheässä syviä lyöttymiä. Oviparka.
Naisella oli huivi päässään, vaaleanruskea takki yllään ja käsilaukku kyynärtaipeessa.
Paksuissa sukkahousuissa oli pohkeen kohdallailmäpako.

– Piästäkkee ulos. Piästäkkee minut ulos.

Hoitaja raotti ovea. – Laskekkee Elta-hyvä se keppi alas. Ei tässä uskalla ovvee aa-
kasta, kun niin villinä melskoot.

Pauke taukosi. Hoitaja pujahti sisälle. Hän sieppasi kepin mummon käsistä ja aut-
toi tätä kävelemään kohti sohvaa. Mummo hosui käsillään kuin puhetta tehostaakseen,
muttei saanut sanotuksi mitään. Hän keskittyi siirtämään jalkojaan, että pysyisi hoita-
jan vauhdissa.

– Mikä hätä se nyt on? Kohta on puolinen. Ja ulos männään vasta kahvin jäläkeen.

Mummo istuutui. Hän hapuili sanoja, muttei saanut niistä enää kiinni. Hän puris-
ti käsilaukun kahvaa, sopersi jotakin mistä hoitaja ei saanut selvää.

Hoitaja silitti mummon kämmenselän laikukasta ihoa. – Elähän nyt hättäile. Hyvä
meillä on tässä olla. Kaheltaan istutetaan.

Ikkunalla oli rivissä tummanvioletteja saintpaulioita. Hoitaja käytti ne kaikki pe-
sualtaalla ja ravisteli vedet lautasilta. Hän luuttusi kukkalaudan ja lattian.

– Sinä hukutat nämä rassukat, kun touhuat niin paljon. Makkoisit ja lukisit. Tele-
visiokki on aaki ihan suotta. Mittee sinä sieltä katot? Suhisoo tyhjee. Sähköö kulluu.
Ymmärrätkö? Hoitaja korotti ääntään. – Sähköö kulluu! Älyätkö? Ei se oo ilimasta.

Mummo haroi käsilaukkuaan. Hän napsautti sen auki ja löysi nenäliinan. Hän
pyyhki vetisiä, kaihin vaivaamia silmiään ja tuijotti ulos ikkunasta. Siellä näkyi toinen
kaksikerroksinen rivitalo. Kevätauringon kuumentama kattohuopa hönki lämpöväreitää
taivaalle.

Hoitaja lähti.

Mummo pani nenäliinan laukkuun ja aukaisi television.

Οίκουμένη – asuttu maailma

Αύταπάτη – illuusio

30. toukokuuta 1984

klo 18.06

Tammiovi aukesi. Rautasaranat oli juuri öljytty. Echannes kantoi toisessa kädessään kynttelikköä ja toisessa samettista pussia. Hän asetti valon alttarille ja tyhjensi pussin sisällön sen viereen: viisi suurta taottua naulaa, jotka hän oli neljä vuotta aikaisemmin kaivellut Kaavin kirkon palaneista raunioista.

Tulkoon sinun valtakuntasi.

Hän hypisteli raskaita nauvoja. Kahdeksan tuuman mittaisia ne olivat. Rujo kanta oheni tasaisesti terävään kärkeen. Nyt hän pääsisi käyttämään niitä ensimmäistä kertaa. Hän otti alttariliinan alta puuvartisen vasaran ja laittoi sen penkin jalkopäähän. Hän meni seinän luo ja testasi koneiston, jolla krusifiksi oli kiinni katossa. Ketjut helisivät pylpyröissä.

Hän käveli temppelein toiseen päähän. Siellä oli neljä kaunista sarkofagia. Hän kulki viipyillen ja hyväili koristeellisia kansia. Hän oli ikuistanut morsianten piirteet paksuun koivuun. Sormet kulkivat yli kasvojen, jotka lepäsivät kovassa puussa; suut ja silmät auki, kämmenet rukoukseen kohotettuina. Neljäs kansi oli veistämättä. Se oli kivisen arkun vierellä. Hän oli tehnyt siihen hiililuonnoksen.

Siitä tulee kaunis, hän ajatteli.

Oίκονμένῃ – asuttu maailma
18. heinäkuuta 1984

Oli heinäkuun päivä. Taivas oli kirkas. Aamun tähdet olivat aikaa sitten sammuneet. Weikko ja Elda kävelivät Kuopion torilla. Kesä oli vahvimmillaan, vehreimmillään ja syvimmillään. Jopa tuolla kivisellä *forumilla* – aukiolla he tunsivat elämän vastustamattomuuden. He tunsivat maata ja ilmaa halkovan raikkauden ja kivien välistä nousevien *Matthiola longipetalojen* – sarvileukojien elinvoiman. Toukokuun viimeisen päivän verilöylyn merkeistä ei ollut enää tietoaakaan. Ihmiset olivat malttamattomia pelästymään ja kauhistumaan ja innostumaan, mutta sitäkin nopeampia unohtamaan. Aina piti olla tarjolla jotakin uutta. Sampsan ja Hilla-Marian hautajaiset olivat olleet surullinen, mutta kaikessa lohduttomuudessaan kaunis tapahtuma. Vuoden valoisin hetki ja tuhannet järvien rannoille sytytetyt kokkoroihut olivat tehneet siitä syvän kokemuksen. Weikko tajusi, että hautajaisia seuraavat päivät olisivat jokainen edeltäjänsä pimeämpiä, kunnes jouluna taas valo voittaisi.

Weikon heräämisestä lähtien oli isomummo ollut entisensä – terävä, tietoinen ja rikkiviisas itsensä. He ostivat jäätelöt ja kulkivat kauppahallia kohti.

Isomummo sanoi: – Tuo patsas on juuri pystytetty. Kesäkuun alussa sen siihen nostivat... yksityiset yrittäjät ja osuuskuntalaiset. Se juhlistaa Kustaa III:n perustaman Kuopion 200 vuotista taivalta. Sen nimi on Siskotyttö. Komea vai mitä? Sata vuotta sitten rakennettiin kaupungintaloa tuonne torin toiselle puolelle. Ja tiesitkö, että tänä vuonna Kuopion korkeakoulu syntyy uudelleen?

Weikko ei vastannut. Hän katsoi patsasta ja kaupungintaloa ja taas patsasta ja hänen sydämensä läikähti. Kuvitteliko hän vain... Oliko patsas liikahtanut?

Isomummo jatkoi: – Taitelija olisi halunnut tehdä Siskotyttöä taivaita pälyilevän paksun mummelin, mutta puuhamiehet eivät ajatukseen ottautuneet. He eivät ideaa oikein älynneet. Mutta se ajatus elää. Se on niin voimakas, että se itsessään luo hahmoon syvyyttä, eräänlaisen myyttisen jatkumon. Minusta siinä voi vaistota äiti maan olemuksen. Vai mitä ajattelet...? Weikko!

Weikko ei vielääkään vastannut. Hän meni patsaan luo ja hiveli sen pyöreitä tanssijan pohkeita.

Isomummo jatkoi: – Veistäjä, Taru, oli kolmekymmentähdeksän- tai neljäkymmentävuotias kun patsas valmistui. Hän oli vielä liian nuori uhmataksaan rahoittajia. Ehkä tuossa rosoisuudessa näkyy juuri se piilotettu harmi ja alistetun nuoruuden katkeruus. Hei... kuuntelepa tätä!

Isomummo tuli Weikon luo ja taputti Siskotyttön vahvoja jalkoja.

– Alessandro Botticelli, kuuluisa italialainen taitelija, syntyi vuonna 1444 ja sai yhden merkittävimmistä teoksistaan, Venuksen syntymän, valmiiksi vuonna 1484, siis tasan viisisataa vuotta sitten. Miten se tulikaan mieleeni...? No, joka tapauksessa... Sen ajan tiedot päivämääristä ja vuosista eivät ole aivan tarkkoja, mutta niihin aikoihin

minä oletan sen tapahtuneen. Pysytkö kärryillä? Weikko, ho-hoi!

Weikko katsoi Siskotyttöä ja nyökkäsi. Hän tiesi ennestään, ettei mikään enää pidättelisi mummoa.

Isomummo puhui ja hänen äänestään kuului haltioituminen. Jopa Stendhal olisi ollut sille kateellinen: – Kuvittele eteesi Italia, Firenzen Uffizin ylväät salit ja valtava kangas, jonka taitelija on peittänyt vahvoilla tunteilla, sydänverestään sekoitettamalla pigmenteillä. Kevätpurojen nymfit ovat lumonneet siveltimen... Ällöttävän hyvin sanottu, vai mitä. Ei ihme, ettei minusta koskaan tullut kirjailijaa... No, mitäpä siitä. Ajattele nyt maalausta. Kuvittele onnea ja tyyneyttä ja rauhaa ja viattomuutta, sitä kokonaisuutta, joka tulee esille vain tietyin värein. Maalaus kuvastaa hetkeä, jolloin titaanien sota on loppunut. Vapauden tuulet puhaltavat. Venus nousee meren kuohuista ja rantautuu Kyprokselle. Hän on jumalatar. Hän on viaton. Hän on alaston. Hän on maallisen ja taivaallisen rakkauden yhteensulautuma. Häntä vastaan juoksee kevään haltiatar. Venus on saapunut pelastamaan runnellun maan.

Weikko koetti kuvitella näyn, mutta hän näki vain Siskotyttöä – sen kapean uuman, hieman vinon asennon, arvoituksellisen etsivän katseen ja pyöreät pohkeet. Hän tiesi, että patsas olisi jotenkin tärkeä. Että hänen olisi pitänyt välttämättä muistaa jotakin, nyt, tässä hetkessä, mutta hän kuuli vain hiljaisuutta ja tuulen kuisketta.

– Kiinnititkö huomiota vuosilukuihin, Weikko? sanoi isomummo. – Siskotyttöä veistäjä ja Alessandro olivat samanikäisiä teosten valmistuessa. He molemmat olivat kolmenkymmenenikäisiä tai neljäkymmenen. Älyätkö? Se on myyttinen luovuuden ja oivaltamisen ikä.

Weikon oli vaikea kuulla, mitä isomummo sanoi, sillä hän oli erottavinaan liikettä.

Οίκονμῆνῃ – asuttu maailma
18. tammikuuta 2008
perjantai klo 19.25

Kaikki ei ole nyt kohdallaan. Olen juuri postittanut käsikirjoituksen neljälle kustantajalle... neljälle, ja minut valtaa ylivoimainen, ylitsepääsemätön itseinhon tunne. Kuinka voisinkaan julkaista nuo liuskat ja silti olla tuntematta vastenmielisyyttä itseäni kohtaan? Voi, kuinka toivonkaan, että osaisin tehdä kaiken olemattomaksi, siirtää tuon kaiken olemassaoloni toiselle puolelle... tyystin. Mutta sitä en voi tehdä, en voi tehdä sitä enää, vaikka tiedänkin, että sanat eivät tulleet oikein. Ne eivät tulleet oikeille paikoilleen. Niitä ei ollut tarpeeksi. Niitä oli liian vähän. Ne olivat liian sekavia. Nyt sen tajuan. Olen ollut liian hätäinen. Minun olisi pitänyt uskoa se, mitä Uno Kailas kirjoitti 24. syyskuuta vuonna 1932 Tuusulan Onnelassa runokokoelmansa esipuheeseen.

...minun on ollut annettava kaikki alkuperäiset teokseni – lukuunottamatta poloista esikoiskokoelmaani, jonka julkaiseminen oli kokonaan erehdys – painettaviksi omasta mielestäni liian aikaisin, enemmän tai vähemmän keskeneräisinä. Jos lukija kysyy, miksi? vastaan: siksi, että en omista linnaa Caprilla... Riippumattomuus – kas, siinä se Caprin linna, joka minulta on puuttunut. Ja monelta muulta lyirikolta myöskin... Lyriikka voi ihmeellisesti kukoistaen elää kivenkolossakin, mutta sen tulisi, puhjetakseen harmonisimpaan kauneutensa täydellisyyteen, saada versoa ylellisyyskasvina, kiireettä, vapaasti, huolettoman onnellisena...

Caprin linna... Capricorn...

Tuo Kailaan *Runoja* -kokoelma, sen yhdeksäs painos, on minulle niin tuttu, se on viiden runoteoksen yhteisnidos vuodelta 1959... neljänkymmenen yhdeksän vuoden takaa. *Tuuli ja tähtä. Purjehtijat. Silmästä silmään. Paljain jaloin. Uni ja kuolema.* Kuinka merkityksellisiä sattavatkaan vanhojen kirjojen nimet olla.

Nyt ymmärrän, että yritin sanoa kaiken sanottavani liian vähin sanoin. Mutta... kuka jaksaa lukea tarinaa, joka vie tuhat liuskaa tai enemmän... ja minun aikani käy vähiin. Kirjoittamiselle varattu aika loppuu. Se loppuu!!!. Ja enteet. Ne eivät ole puolellani, ja... niin, aikani käy vähiin, hetki hetkeltä. Minun oli pakko lopettaa. Minun oli pakko katkaista ja padota sanojen tulva... ja kaikesta huolimatta, enteet... ne eivät ole puolellani.

Tuntuu pelottavalta, että olet mukanani, rakas lukijani. Kuinka on mahdollista, että olet voinut seurata minua halki ilmojen ja läpi kallio-ovien. En tiedä, sillä en edes tiedä kuinka tänne itse lensin, kuinka tänne päädyin. Nyt me kuitenkin

kin olemme tässä maassa, jossa asuin ja elin joskus kauan sitten. Ehkä tämä on eräänlainen *νόστος άλγος* – henkinen kotiinpaluuni. Olemme tulleet illuusioiden ja taikureiden ja uskomattomien tarinoiden luvatuun maahan, Zorron maahan, Hesperiaan, jonka laaksoja peittävät vihreät hedelmätarhat ja rantoja huuhtovat valtamerten aallot. Kaikkialla kuulen rummut, ne samat rummut jotka sekoittivat varhaisen nuoruuteni muistot kauan, kauan, kauan aikaa sitten.

Olen viimeinkin vakuuttunut siitä, että kaikki, mitä kirjoitan... kaikki, mikä on koskaan kirjoitettu, on kirjoitettu jonkinlaisessa jumalaisessa johdatuksessa, jumalaisen inspiraation innoittamana, sillä eikö Jumala ole kaikkialla ja kaikkivaltias kaikessa mitä teemme?

En siis tiedä kuinka tänne jouduin. Jotenkin vain kaikki pimeni silmissäni. Sukelsin ikään kuin luolaan, kykloopin tai minotauroksen sokkeloiseen, eksyttävään luolaan. Kaikki mitä näen on pimeyttä, mustaa, *black*, kuten paikalliset ihmiset sanovat, he, jotka täällä asuvat. Pelkään, että olen vajonnut jonkinlaiseen uneen tai tajuttomuuteen, jonkinlaiseen *black out* – tiedottomuuteen. Jäljittelenkö nyt vain kolmekymmentäyhdeksän vuotiaan Ibsenin matkaa *Peer Gyntin* maailmaan... ja sitten... taas... ei... ei enää... kahdenkymmenenviiden vuoden maanpako.

Kuinka kauan *Odysseus* oli poissa kotoaan? Yhden päivän. Yön. Kymmenen vuotta. Kaksikymmentä vuotta. Ikuisuuden. Tuliko hän koskaan perille muuta kuin kuvitelmisissaan? Kerjäläisenä. Hyljeksittynä. Saiko hän koskaan todella katsella saapumistaan vuoren laelta? Kuinka kauan sai jumalan suu toistaa enkelinsä puhetta; kymmenen, kaksikymmentä, kaksikymmentäviisi vuotta?

vussaan ilmestyy vierellemme. Hän puhuu juuri niin kuin Winston Groom on hänelle opettanut jo vuonna 1986. Hän kertoo olevansa hidastajainen, mutta hyväntahtoinen. Hän sanoo, että kaikessa voi nähdä jumalallisen kosketuksen, jos vain osaa katsoa, jos todella haluaa nähdä. Hän sanoo, että me kaikki olemme osa maailmanhistoriaa, että me kaikki olemme sankareita ja epäonnistujia, että me kaikki olemme onnemme etsijöitä. Jossakin vaiheessa pitää vain osata lopettaa juokseminen.

Tässä kohtaa hän naurah-
taa ja viittaa pöydällä olevaan
käännettävään kylttiin. Siinä lukee: *Run Forrest, run!* – juokse Forrest, juokse ja *Stop Forrest, stop!* – pysähty Forrest, pysähdy.

Me kirjoitamme toisillemme kirjeet ja toivotamme hyvää matkaa.

Minä lisään hänen nimensä listaani, jota olen matkaltamme kerännyt. Olen tehnyt niin sen tähden, että voisin joskus kysyä noilta ihmisiltä, olinko minä heille todellinen. Näkivätkö he minut unenomaisena näkyinä vai ihmisenä. Hieman olen saattanut sekaantua kirjaimissa, koska kielitaitoni on rajallinen, enkä aina saanut selvää puheesta, kun kysyin heidän nimiään kirjaani liitettäväksi.

Heidän nimensä ovat:

Wayne Brukhart – töissä *Good Will*-divarissa. (Hän on ilmetty Oiva Lohtander Kivi & Kilpi TV-sarjasta)

Dan La Rocco – viskoi palloa koiralleen Roxielle

Shannon Iorek – uros, joka työnteli vaaleanpunaisia lastenvaunuja

Erin Celler – vei ihmisiä kasketotin suuhun

Ed Hoovert – harmaahiuksinen veturinkuljettaja 1

Dean Geherke – harmaahiuksinen veturinkuljettaja 2

Julie Alvarez – kiltti konduktööri

Amy Shewelton – lastenrattaiden onnellinen voittaja

Melanie Eastwood – palmunallalukija Lontoosta

Leon Czecha – luki kirjaa WC:n seinää vasten

Debbie Hernandos – kassa

POST SCRIPTUM – J. K.

Οίκονμένη – asuttu maailma

15. lokakuuta 2009

torstai

En saata uskoa itseäni. *I'm rowling back my words* – pyörrän puheeni. Joudun rikkoamaan lupaukseni. Tuulikkini on lentänyt Pariisiin. Hän tuo minulle Notre-Damen. Hän tuo minulle Louvren. Hän tuo minulle Versailles'n. Hän tuo minulle katujen ja kahviloiden ja kirjakauppojen ja Seinen tuoksut ja äänet. Mutta sitä en vielä tiedä, että hän tuo minulle Shakespearen leimaaman *Ruton*. Minä olen yksin kotonani. Lapset ovat Kaavilla. Aivan. He ovat Kaavilla, vaikka olen aamun lehteni lukenut. He ovat Kaavilla, kaikkien niiden kauheiden kaavilaisten keskellä, niiden, joiden mielissä pyhä kylienvälinen viha ja kauna elävät voimakkaana, kunnes jonakin päivänä vanhat väistyvät ja antavat lastensa puhdistaa ja korjata sen, mikä ei koskaan saastainen tai turmelunut ollutkaan. Niin... 39 ja 69 taas, yhdessä, kai vain tämän päivää. Kai vain tämän nimenomaisen päivän.

Ajattelen Alexis Stenvallia. Tänään on kulunut 175 vuotta ja viisi päivää siitä, kun hän syntyi. Hänen neroutensa ei koskaan olisi päässyt esiin ilman Charlottaa. Alexis asettui asumaan hänen luokseen vuonna 1863. Lyhyen elämänsä ehtoopuolella Hän sairastui ja joutui vuosina 1870 ja 1871 hoidettavaksi Lapinlahden mielisairaalaan. Ei hän koskaan parantunut. Hän kuoli veljensä luona Tuusulassa vuoden 1872 viimeisenä päivänä.

Lapinlahti... Honkaharju... kuinka lähellä kuolemaa olimmekaan silloin, Tuulikkini ja minä.

Kesäyö. Paluumatka tanssiaisista punakylkisten ihme-puiden keskeltä. Valkoinen Toyota Corona Mark II... hyvän haltiattaren lahja, kurpitsa, voittamaton taikaratsu, EAK-. Sitten. Tietyö. Kiertotie. KORTTEINEN 13. Vaikkojoen vierus. Suora. Silta. Sarastuksen tähdittämä pelto. Se kutsui meitä hämähäkkien

kutomille lehdilleen. Keto. Usva. Uni. Ehkä se oli ikuisen unen kutsu. Kevyt henkäys painoi silmäni kiinni, ja se painoi meitä kohti vihreyttä. Asvaltti loppui. Kivet hyppivät ravissa. Ne rummuttivat renkaissa ja... koputtivat automme kylkeä ja pohjaa... Tuu-